

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Sposoby wspierania dzieci- współpraca koleżeńska i zapobieganie przemocy w szkole.

Anna Droś

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

WYDZIAŁ NAUK
EKONOMICZNYCH

Czego się dowiesz?

- Szkoła wolna od przemocy rówieśniczej - czy taka istnieje?
- Izolacja rówieśnicza, obojętność, dokuczanie - jak wpływają na zdrowie dziecka oraz jakie można podejmować działania?
- Jak włączać uczniów w życie szkoły, wykorzystując model wsparcia rówieśniczego?
- Wykorzystanie programu Tutoring Koleżeński. Znajomy (na) start jako formy wsparcia koleżeńskiego, zapobiegającego nękanii rówieśniczemu.
- Jak z Tutoringu Koleżeńskiego w polskiej szkole mogą korzystać uczniowie z Ukrainy?

PLAN

Szkoła wolna od przemocy rówieśniczej?

ZŁOŚĆ a AGRESJA

AGRESJA a PRZEMOC

Formy agresji

- **Agresja fizyczna** – bicie, kopanie, szarpanie, niszczenie/zabieranie rzeczy.
- **Agresja werbalna**, słowna – wyzywanie, obrażanie, ośmieszanie.
- **Agresja relacyjna** – wykluczanie z grupy, izolowanie.
- **Cyber agresja** – realizowana za pomocą komunikatorów, portali społecznościowych.

Formy agresji zmieniają się z wiekiem.

Nękanie, przemoc rówieśnicza (bullying)

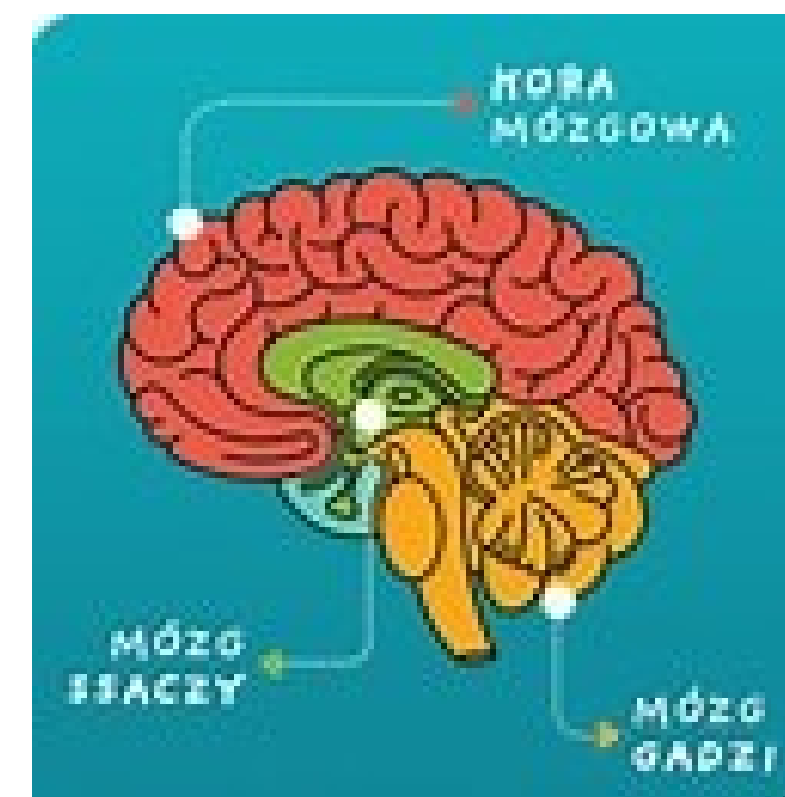
- Powtarzalność
- Nierównowaga sił
- Intencjonalność (robienie tego specjalnie)

Szkoła wolna od agresji i przemocy rówieśniczej?

Mózg gadzi (pień mózgu)-ma utrzymać przy życiu; odpowiada za instynktowne funkcje życiowe, które nie wymagają świadomej kontroli (jak na przykład oddychanie czy sen).

Mózg ssaczy-emocjonalny, odpowiada za silne emocje – złość czy strach, jak również za budowanie więzi społecznych.

Mózg racjonalny jest odpowiedzialny za regulację emocji, empatię, rozumowanie, przewidywanie konsekwencji różnych działań.

Konsekwencje przemocy rówieśniczej

- zaburzenia psychosomatyczne
- zaburzenia lękowe, afektywne, depresja
- zachowania autodestrukcyjne
- obniżone poczucie własnej wartości i samoocena
- obniżone wyniki edukacyjne, pomimo potencjału poznawczego

Działania zapobiegające przemocy rówieśniczej

- uczenie, uświadamianie czym jest agresja i przemoc oraz jak na nie reagować-dawanie **dobrego przykładu**
- **reagowanie** na każdy przejaw agresji, uczenie zachowań alternatywnych
- **zapobieganie wykluczeniu**, proaktywne **budowanie relacji**
- kontakt ze **specjalistami**
- specjalistyczne programy, **wsparcie rówieśnicze**

W przypadku podejrzenia występowania przemocy rówieśniczej, jej **najmniejszego przejawu**, podjęcie **natychmiastowych działań**, w celu jej **zatrzymania**.

Rola wsparcia rówieśniczego

Badacze i zwolennicy tutoringów (m.in. Kalkowski, 1995; Slavin, 2013; Topping, 2005, 2011) przywołują badania, dowodzące, że **stosowanie tutoringów rówieśniczych przynosi korzyści:**

- **dla rozwoju poznawczego** uczestników, podnosi umiejętności edukacyjne
- **społeczno-emocjonalne** (wzrost samooceny, wzmocnienie więzi między uczniami, rozwój empatii, pozytywny stosunek do szkoły (za: Kalkowski, 1995; Topping, 2005)).

Istotne są także doniesienia o znacznych osiągnięciach w zakresie stosowania tutoringów dziecięcego w pracy z dziećmi z zaburzeniem rozwoju, obejmującym m.in. upośledzenie umysłowe, **autyzm, ADHD, trudności w uczeniu się, opóźnienie rozwoju języka (Kalkowski, 1995).**

Dlaczego tutoring?

Rola wsparcia rówieśniczego

Gaś (1999):

- **rówieśnicy silnie oddziałują na dzieci**, szczególnie w okresie nastoletnim, co zakłada skuteczność tutoringów o charakterze wychowawczym
- **wartości dodane dla wolontariuszy w programach rówieśniczych** (m.in: okazja do angażowania się młodzieży w aktywności prospołeczne, nauka podejmowania decyzji, przejmowanie odpowiedzialności za siebie i swoje otoczenie)
- **tutoring uczy nastolatków umiejętności przeciwstawiania się presji rówieśniczej**, związanej z angażowaniem się w aktywności antyspołeczne i autodestrukcyjne
- **tutoring rozwija u młodzieży różne umiejętności i poczucie kompetencji w obszarach funkcjonowania społecznego, interpersonalnego i intrapsychicznego.**

Dlaczego tutoring?

Rola wsparcia rówieśniczego

Schaffer, opierając się na badaniach Tudge'a i Winterhoffa:

„ Bez wątpienia, **dziecięcy tutorzy** (tak samo, jak ich dorośli odpowiednicy), by być skutecznymi, **muszą zastosować pewne strategie**. Ponadto, muszą wykazać się wrażliwością na partnera, udzielać informacji zwrotnych na odpowiednim poziomie i dawkować swoje instrukcje z taką prędkością, z jaką uczący się jest w stanie je przyswajać (Schaffer, 2009, s. 234)”.

Wsparcie rówieśnicze w Polsce

- **W Polsce realizacja programów tutoringowych dotyczy, głównie edukacji w starszych klasach szkoły podstawowej, w szkołach średnich i edukacji akademickiej.** W tego typu programach w roli tutora występują jednak najczęściej osoby dorosłe (Sławińska M., 2015).
- **Wsparcie rówieśnicze** realizowane przez Mary i Max ("Wolontariat Koleżeński Mary i Max") na terenie niektórych miast w Polsce skierowane jest do nastolatków w spektrum autyzmu. **Jednak nie ma takich oddziaływań dla młodszych osób.**

Wolontariat Koleżeński "Mary i Max"

Peer Volunteers "Mary and Max"

www.maryimax.pl

Stowarzyszenie Innowacji Społecznych "Mary and Max"

Kinga Wojaczek

kinga.wojaczek@maryimax.pl

Anna Droś

anna.dros@maryimax.pl

Mateusz Płatos

mateusz.platos@maryimax.pl

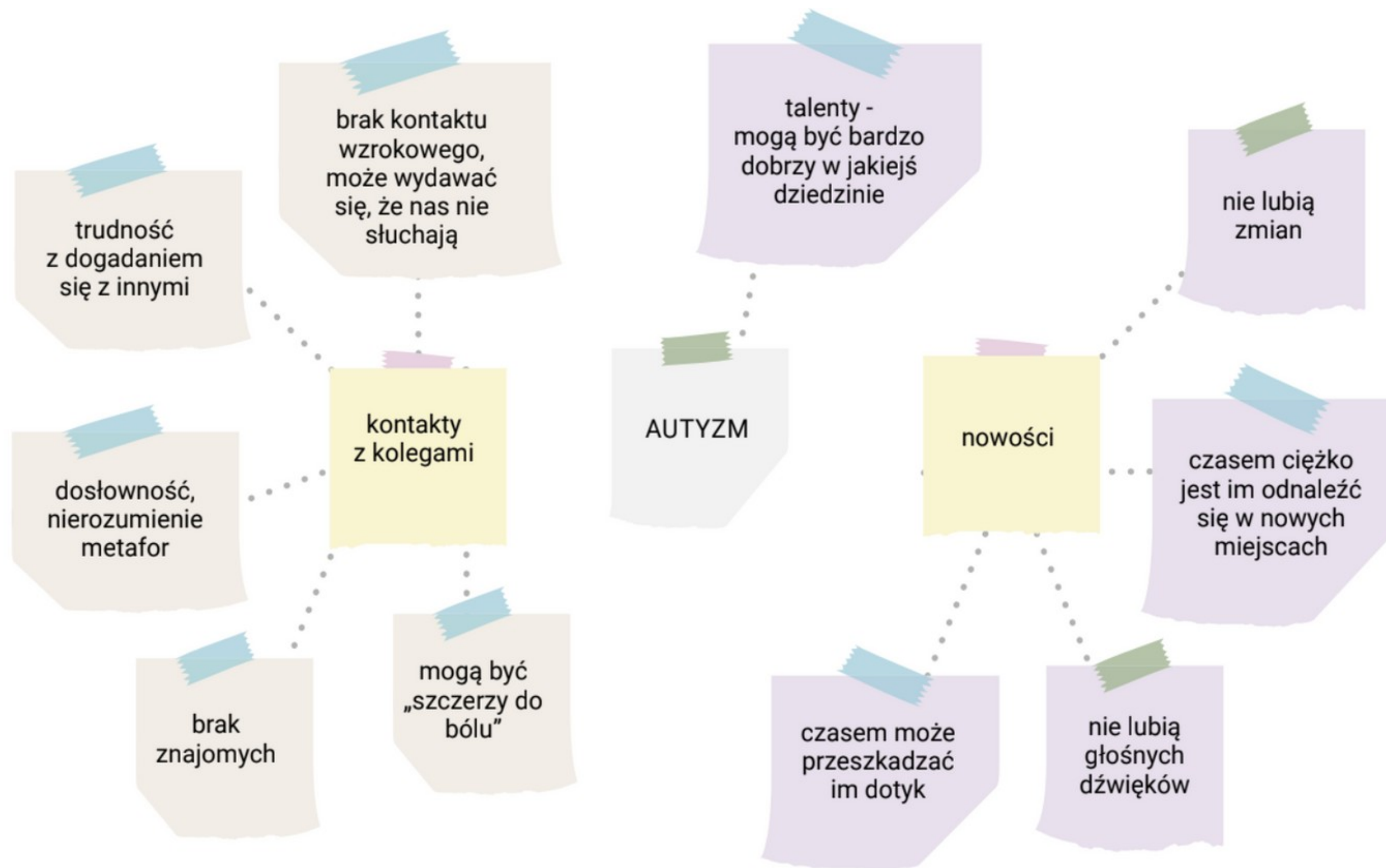
www.tutoringkolezenski.pl

www.tutoringkolezenski.pl

Uczniowie w spektrum autyzmu rozpoczynający 4. klasę

Uczniowie w spektrum autyzmu

Czy osoby w spektrum autyzmu potrzebują relacji rówieśniczych, koleżeńskich?

Uczniowie w spektrum autyzmu

Niezaspokojone **potrzeby przynależności do grupy rówieśniczej, akceptacji mają również negatywne konsekwencje dla zdrowia psychicznego** osób w spektrum autyzmu. Poczucie osamotnienia wśród osób ze spektrum autyzmu prowadzi do wysokiego poziomu zaburzeń depresyjnych i lękowych, a także niższego poczucia własnej wartości i satysfakcji z życia (Mazurek, 2014).

3 Etapy rozwoju programu

Inkubator Innowacji Społecznych

Prototypowanie

wywiady z
nauczycielami,
rodzicami i uczniami

Testowanie

4 szkoły

Przygotowanie ostatecznego modelu

Wprowadzanie
zmian do
Podręcznika
oraz e-learningu

Inkubator Innowacji Społecznych

Unia Europejska

Stowarzyszenie
Innowacji
Społecznych

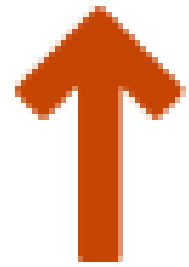
UNIwersYTET
WARszAWSKI

Wyzwania w 4. klasie

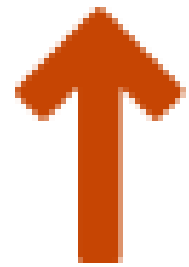
- zmiany
- nawiązywanie znajomości
- nękanie

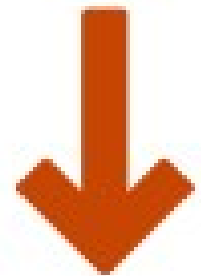
Cele Programu:

orientacja szkolna

nawiązywanie znajomości

nękanie

Spotkania par
uczestnik-tutor

Spotkania
grupowe

3-5 par uczestnik-tutor

1. TYDZIE

Ń

2.

TYDZIEŃ

3.

TYDZIEŃ

4.

TYDZIEŃ

5.

TYDZIEŃ

6.

TYDZIEŃ

3-5 par uczestnik-tutor

1. TYDZIEŃ

2.

TYDZIEŃ

3.

TYDZIEŃ

4.

TYDZIEŃ

5.

TYDZIEŃ

6.

TYDZIEŃ

**Rekrutacja
uczestników
i tutorów**

3-5 par uczestnik-tutor

1. TYDZIEŃ

2.

TYDZIEŃ

3.

TYDZIEŃ

4.

TYDZIEŃ

5.

TYDZIEŃ

6.

TYDZIEŃ

**Rekrutacja
uczestników
i tutorów**

**Spotkania par uczestnik - tutor w czasie przerw
16 wyzwań**

Wyzwania par
uczestnik-tutor

Spotkania
grupowe

16 wyzwań

**Odprawa dla
tutorów**

Wyzwanie 1.

Wyzwanie 2.

Wyzwanie 3.

Wyzwanie 4.

PONIEDZIAŁEK

WTOREK

ŚRODA

CZWARTEK

PIĄTEK

WYZWANIE 1

To Wasze pierwsze wspólne wyzwanie, dlatego zaczniemy od poznania się. Zapisz na karcie wszystko, co pamiętasz o osobie z Twojej drużyny. Jeśli nie znasz odpowiedzi na część pytań, zadaj je koleżance/koledze.

Uwaga! Można odpowiedzieć „nie wiem” lub „nie mam”

Jak masz na imię:

Ile masz lat:

Do której klasy chodzisz:

Jaki jest Twój ulubiony przedmiot:

Gdzie lubisz spędzać przerwy:

Zadanie dodatkowe (dla chętnych):

Jak może nazywać się drużyna, którą tworzysz z drugim uczniem? Porozmawiajcie o Waszych propozycjach. Jeśli uda się Wam ustalić wspólną nazwę zapiszcie ją tu:

WYZWANIE 3

Czy pamiętasz, kto z Twojej klasy gdzie siedzi?

Numer sali, w której masz matematykę:

1. Poniżej narysuj, jak ustawione są ławki w tej sali.
2. Zaznacz, gdzie siedzisz.
3. Zaznacz miejsca, w których siedzą inni uczniowie z Twojej klasy i wpisz ich imiona - tyle, ile pamiętasz!
4. Zobacz, ile osób udało się zapisać Twojej koleżance/koledze).

tablica

WYZWANIE 5

Jakie przedmioty lubię?

W czwartej klasie jest dużo różnych przedmiotów. Jedne lubi się bardziej, inne mniej. A Wy - które lubicie?

Zaznacz przy przedmiotach, które lubisz.

Zaznacz przy przedmiotach, których nie lubisz.

Zaznacz, jeśli jeszcze nie wiesz, czy lubisz ten przedmiot.

Po jednej stronie przedmioty oceniasz Ty, po drugiej Twój kolega.

	plastyka	
	W-F	
	muzyka	
	matematyka	
	język polski	
	język angielski	
	przyroda	

Odprawa dla tutorów

Wyzwanie 1.

Wyzwanie 2.

Wyzwanie 3.

Wyzwanie 4.

PONIEDZIAŁEK

WTOREK

ŚRODA

CZWARTEK

PIĄTEK

Odprawa dla tutorów

Wyzwanie 1.

Wyzwanie 2.

Wyzwanie 3.

Wyzwanie 4.

PONIEDZIAŁEK

WTOREK

ŚRODA

CZWARTEK

PIĄTEK

WYZWANIE 5

Jakie przedmioty lubię?

W czwartej klasie jest dużo różnych przedmiotów. Jedne lubi się bardziej, inne mniej. A Wy - które lubicie?

Zaznacz przy przedmiotach, które lubisz.

Zaznacz przy przedmiotach, których nie lubisz.

Zaznacz jeśli jeszcze nie wiesz, czy lubisz ten przedmiot.

Po jednej stronie przedmioty oceniasz Ty, po drugiej Twój kolega.

		plastyka	
		W-F	
		muzyka	
		matematyka	
		język polski	
		język angielski	
		przyroda	

5

Cześć, tu Sol. Sprawdził się już w pozyskiwaniu informacji od innych uczniów. Na mojej liście brakuje mi jeszcze informacji o Was, Drużyno! Wypełnijcie kartę z wyzwaniem nr 5. Zaznaczcie, **które przedmioty są dla Was fajne, a których nie lubicie**. Dzięki temu będę wiedział, jakie dalsze wyzwania dla Was przygotować! Ciekawy jestem, czy **macie jakiś ulubiony wspólny przedmiot albo może któregoś razem nie lubicie?**

Kolejna układka wędruje do Was, Drużyno!

Załączam pyłokosmiczne pozdrowienia!

Odprawa dla tutorów

Wyzwanie 1.

Wyzwanie 2.

Wyzwanie 3.

Wyzwanie 4.

PONIEDZIAŁEK

WTOREK

ŚRODA

CZWARTEK

PIĄTEK

WYZWANIE 5

Jakie przedmioty lubię?

W czwartej klasie jest dużo różnych przedmiotów. Jedne lubi się bardziej, inne mniej. A Wy - które lubicie?

Zaznacz przy przedmiotach, które lubisz.

Zaznacz przy przedmiotach, których nie lubisz.

Zaznacz jeśli jeszcze nie wiesz, czy lubisz ten przedmiot.

Po jednej stronie przedmioty oceniasz Ty, po drugiej Twój kolega.

		plastyka	
		W-F	
		muzyka	
		matematyka	
		język polski	
		język angielski	
		przyroda	

Odprawa dla tutorów

Wyzwanie 1.

Wyzwanie 2.

Wyzwanie 3.

Wyzwanie 4.

PONIEDZIAŁEK

WTOREK

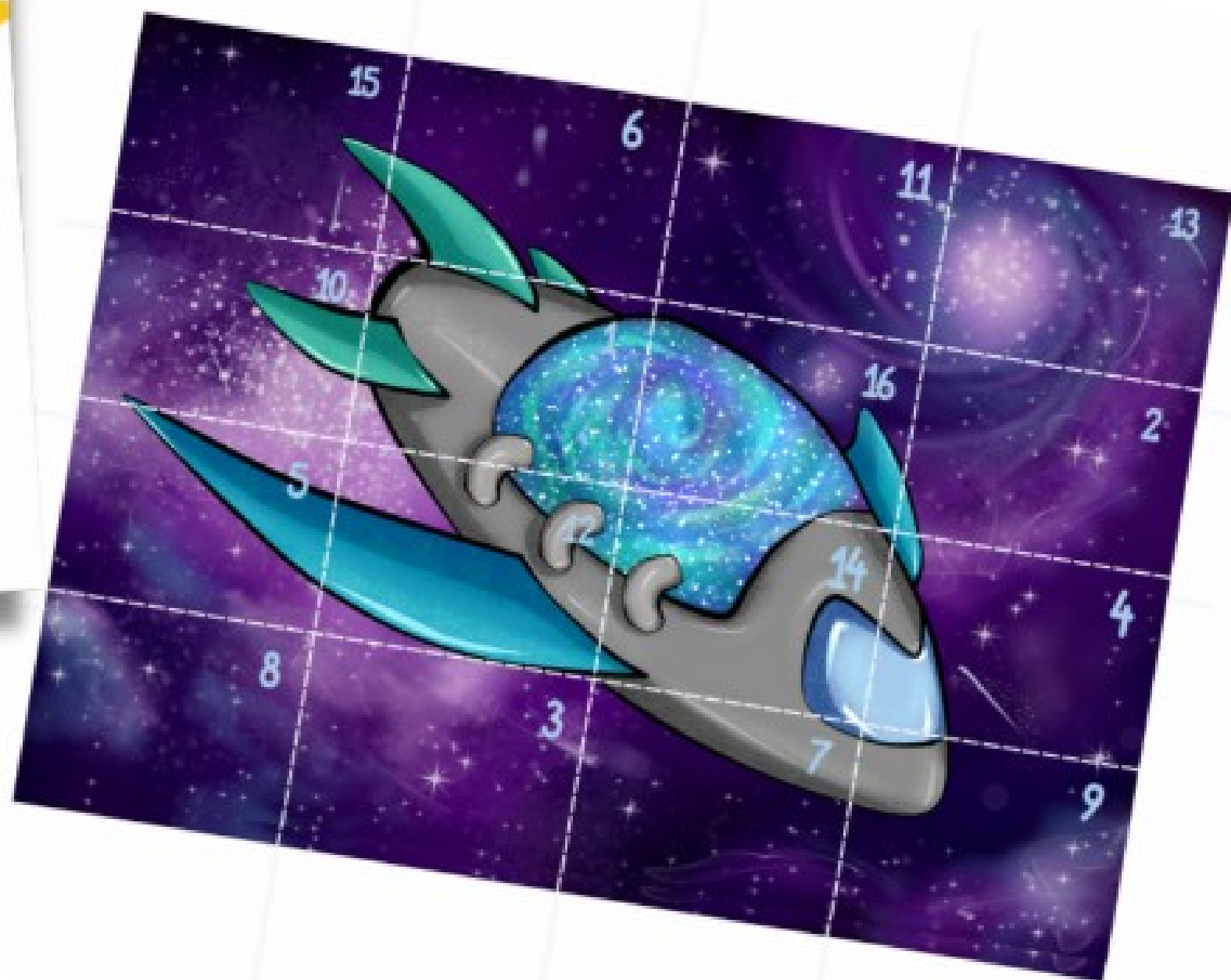
ŚRODA

CZWARTEK

PIĄTEK

★ TU POWSTAJE PYLTRAK ★

15	6	11	13
10	1	16	2
5	12	14	4
8	3	7	9

Spotkania par
uczestnik-tutor

Spotkania
grupowe

Spotkania par
uczestnik-tutor

Spotkania
grupowe

**SPOTKANIE
GRUPOWE NR 1
DLA TUTORÓW**

1. TYDZIEŃ

2. TYDZIEŃ

3. TYDZIEŃ

4. TYDZIEŃ

5. TYDZIEŃ

6. TYDZIEŃ

**Rekrutacja
uczestników
i tutorów**

**Spotkania par uczestnik-tutor
w czasie przerw (16 wyzwań)**

**SPOTKANIE
GRUPOWE NR 1
DLA TUTORÓW**

**SPOTKANIE
GRUPOWE NR 2
DLA UCZESTNIKÓW**

1. TYDZIEŃ

2. TYDZIEŃ

3. TYDZIEŃ

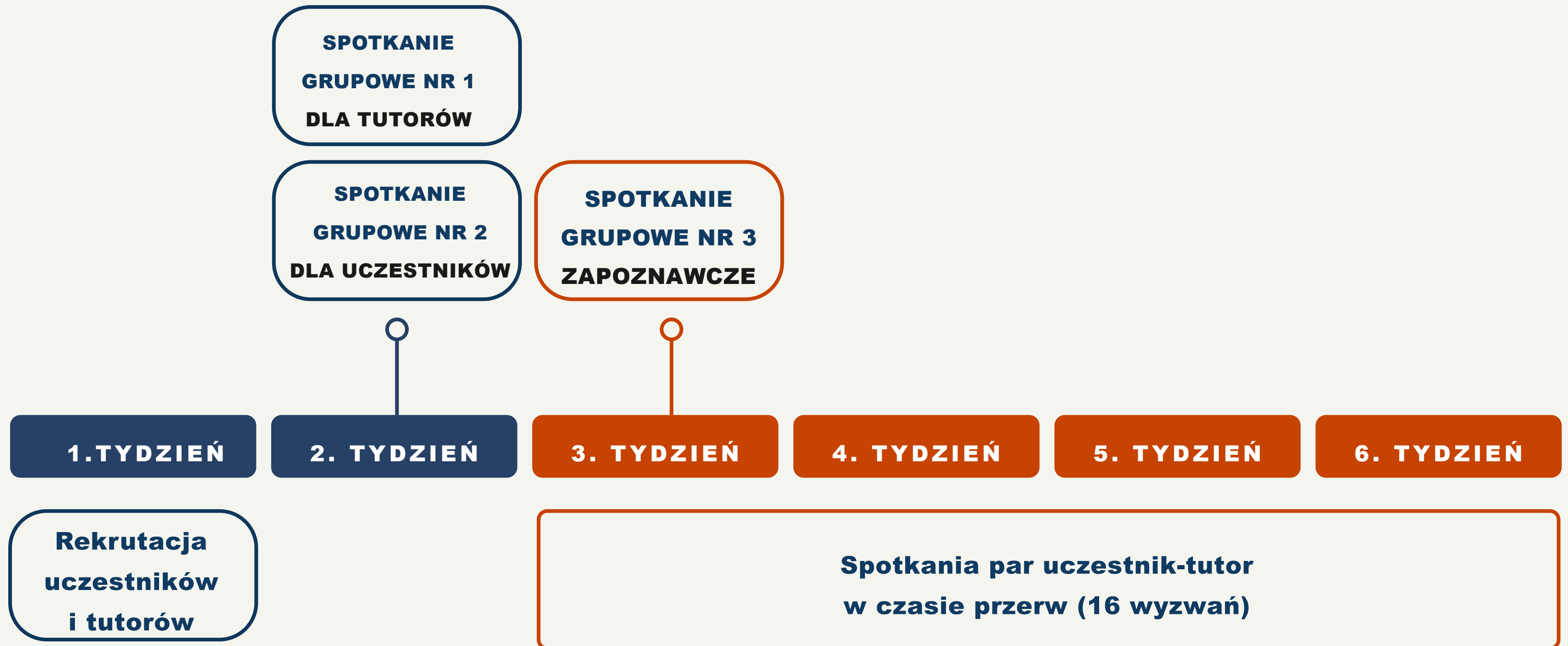
4. TYDZIEŃ

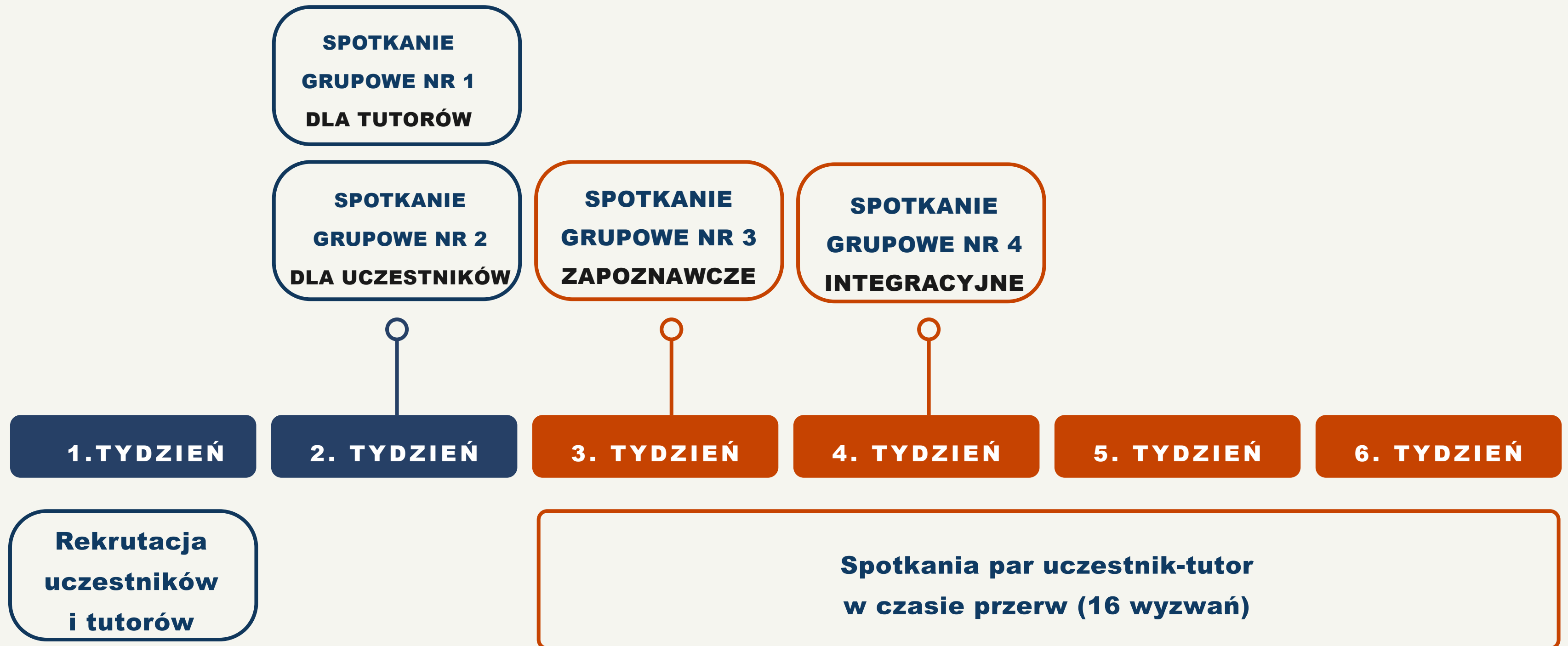
5. TYDZIEŃ

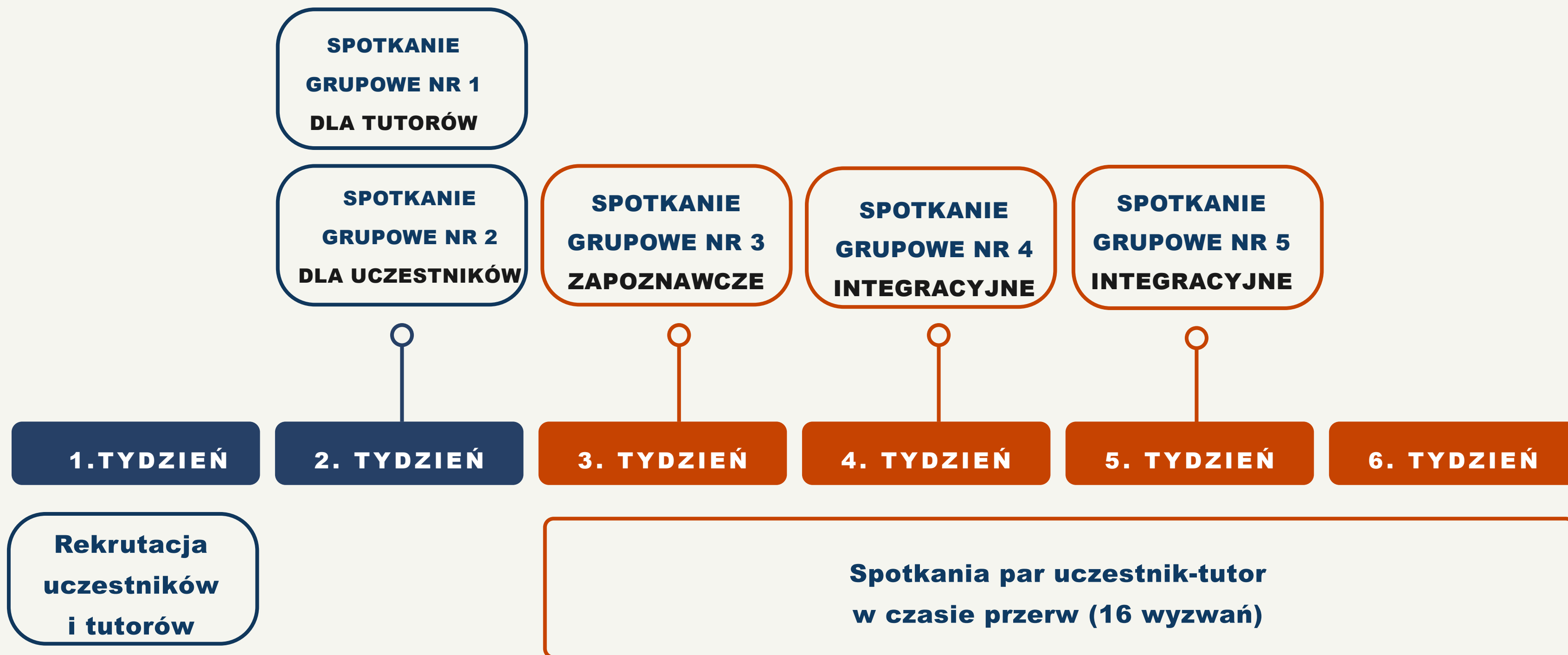
6. TYDZIEŃ

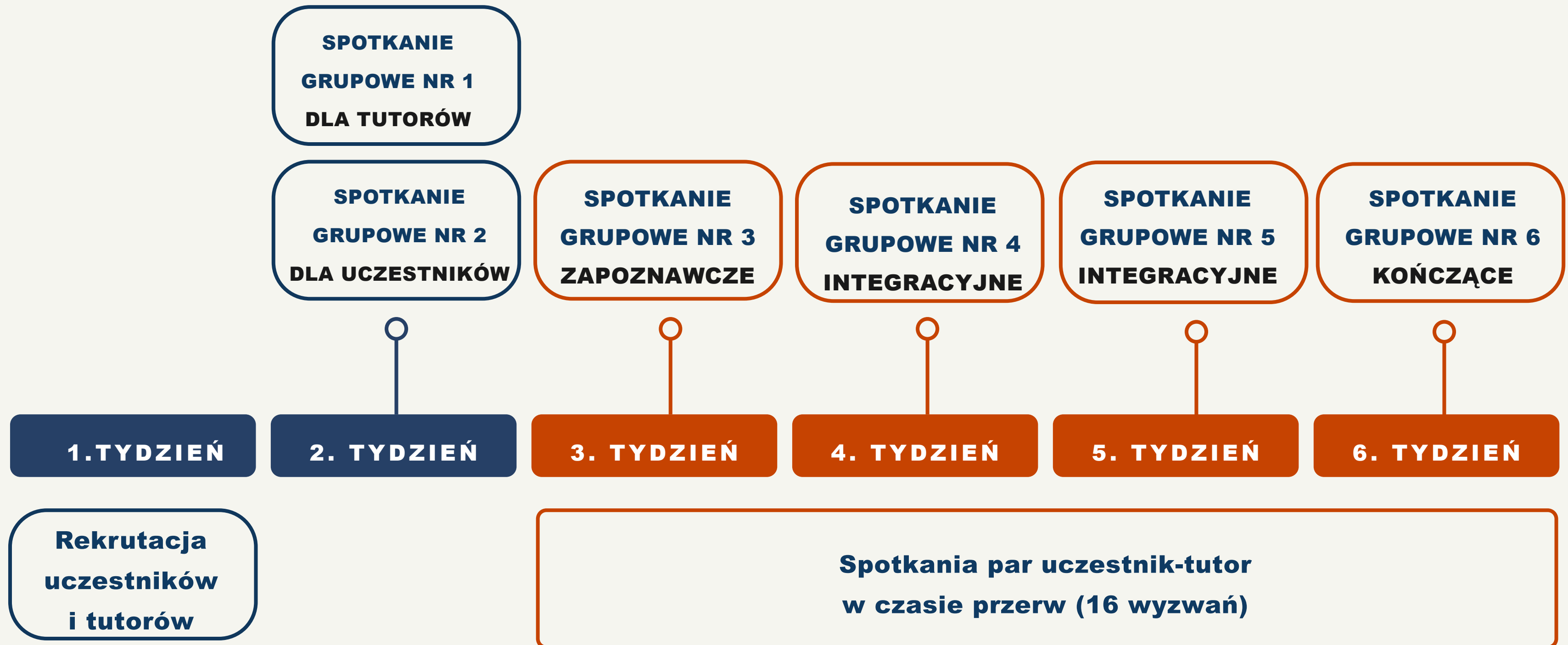
**Rekrutacja
uczestników
i tutorów**

**Spotkania par uczestnik-tutor
w czasie przerw (16 wyzwań)**

Spotkanie grupowe nr 1 dla tutorów

Cele: poznanie programu, zrozumienie roli tutora; wzbudzenie motywacji do udziału w programie; omówienie obaw, korzyści oraz integracja uczniów.

Czas trwania: 80 min + przerwa

Wskazówka: scenariusz optymalny dla grupy 4-6 uczniów.

1. Przywitanie

Cel: poznanie planu i przebiegu spotkania.

Przygotuj:

- wydrukowany załącznik nr 1 - plan spotkania.

Przebieg

Przywitań uczniów i wskaż miejsca do zajęcia w kręgu oraz przedstaw plan spotkania (załącznik nr 1):

1. poznanie się (10 min),
2. cel programu (10 min),
3. spektrum autyzmu (15 min),
4. przebieg programu (5 min),
5. przerwa (10 min),
6. dylematy (20 min),
7. obawy, korzyści i co wnoszę (15 min),
8. zakończenie (5 min).

2. Zabawa zapoznawcza

Czas: 10 min

Cele: poznanie innych tutorów, lodołamacz - obniżenie lęku, integracja uczniów.

Przygotuj:

- wydrukowany załącznik nr 2 - karta „O mnie”;
- małe kartki/post-it - tyle sztuk, ilu jest uczniów.

Spotkanie grupowe nr 2 dla uczestników

Cele: poznanie poszczególnych etapów programu i zrozumienie jego struktury; wzbudzenie motywacji do udziału w Tutoringu Koleżeńskim; omówienie korzyści wynikających z udziału w programie oraz integracja.

Czas trwania: 60 min + przerwa

Wskazówki: scenariusz optymalny dla grupy 4-6 czwartoklasistów.

1. Przywitanie

Czas: 5 min

Cele: poznanie planu i przebiegu spotkania, zapewnienie przewidywalności spotkania.

Przygotuj:

- wydrukowany załącznik nr 1,
- przestrzeń (ustaw w kręgu krzesła dla każdego uczestnika, w środku kręgu ustaw stół/ławkę, jeśli ławka jest jednoosobowa, połącz dwie).

Przebieg

1. Przywitaj uczniów i wskaż miejsca do zajęcia w kręgu.
2. Następnie przedstaw plan spotkania (załącznik nr 1):
 - poznanie się (10 min),
 - cel programu (5 min),
 - przebieg programu (5 min),
 - przerwa (5 min)
 - dylematy (15 min),
 - korzyści (15 min),
 - zakończenie (5 min).

2. Zabawa zapoznawcza

Czas: 10 min

Cele: poznanie innych uczniów, lodołamacz - obniżenie lęku, stworzenie przyjaznej atmosfery, integracja uczniów.

Spotkanie grupowe nr 3 - zapoznawcze

Cele: poznanie się uczestników z przypisanymi im tutorami i ustalenie przez każdą parę uczestnik-tutor zasad spotkań w ramach Tutoringu Koleżeńskiego. Przypomnienie poszczególnych etapów programu oraz terminu rozpoczęcia wykonywania wyzwań zawartych w Czelendźrze.

Czas trwania: 60 min + przerwa

Wskazówki: spotkanie optymalne dla grupy 3-6 par uczestnik-tutor.

1. Wprowadzenie

Czas: 5 min

Cel: poznanie planu spotkania.

Przygotuj

- tablicę lub kartkę, na której zapiszesz plan spotkania.

Przebieg

1. Przywitaj grupę i powiedz, że dzisiaj każdy pozna osobę, z którą będzie przez najbliższy miesiąc tworzył drużynę i wykonywał różne ciekawe wyzwania. Przedstaw plan spotkania (można zapisać na tablicy/dużej kartce):
 - Poznajemy się.
 - Jak będzie wyglądał program Tutoringu Koleżeńskiego?
 - Umowa koleżeńska.
 - Historia pt. „Podróż Sola”.

2. Znajdź swoją parę

Czas: 5 min

Cele: integracja i poznanie się uczniów, poznanie się uczestnika ze swoim tutorem.

Przygotuj:

- wydrukowany załącznik nr 1. Porozcinaj zdjęcia ze zwierzętami - potrzebujesz

Dokumentacja

- informacja dla rodziców
- regulamin
- zgody na przetwarzanie danych
- informacje dla dyrektorów szkół

**KORZYŚCI DLA
UCZNIÓW
W SPEKTRUM AUTYZMU**

**KORZYŚCI DLA
TUTORÓW**

BARIERY I SZANSE

**KORZYŚCI DLA
UCZNIÓW
W SPEKTRUM AUTYZMU**

**RELACJA ZE STARSZYM
UCZNIEM**

ORIENTACJA W SZKOLE

**UPODMIOTOWIENIE
I PRZYNALEŻNOŚĆ DO
SZKOŁY**

**PREWENCJA PRZED
NĘKANIEM**

**KORZYŚCI DLA
TUTORÓW**

BARIERY I SZANSE

**KORZYŚCI DLA
UCZNIÓW
W SPEKTRUM AUTYZMU**

**RELACJA ZE STARSZ
UCZNIEM**

ORIENTACJA W SZKOLE

**UPODMIOTOWIENI
PRZYNALEŻNOŚĆ
SZKOLE**

**PREWENCJA PRZ
NĘKANIE**

**KORZYŚCI DLA
TUTORÓW**

**ROZWÓJ
PROSPOŁECZNY**

ZROZUMIENIE AUTYZMU

**ZACHOWANIA
MODELOWE**

BARIERY I SZANSE

**KORZYŚCI DLA
UCZNIÓW
W SPEKTRUM AUTYZMU**

RELACJA ZE STARSZ
UCZNIEM

ORIENTACJA W SZKOLE

UPODMIOTOWIENI
PRZYNALEŻNOŚĆ
SZKOLE

PREWENCJA NĘKANI

**KORZYŚCI DLA
TUTORÓW**

ROZWÓJ
PROSPOŁECZNY

ZROZUMIENIE AUTYZMU

ZACHOWANIA
MODELOWE

BARIERY I SZANSE

**BRAK CZASU I
ŚRODKÓW**

POSTAWA RODZICÓW

WSPARCIE DYREKCJI

Modyfikacja programu do potrzeb i możliwości konkretnej szkoły

- **grupa docelowa oraz tutorzy**
- **struktura**
- **czas prowadzenia programu**
- **inne potrzeby**

Czy Tutoring Koleżeński jest przykładem programu wsparcia rówieśniczego, z którego może skorzystać moje dziecko?

- **moje dziecko ma trudności z odnalezieniem się w szkole/rozpoczyna 4. klasę/ jest w nowej szkole**
- **dziecko może potrzebować wsparcia, by poznać kolegów, koleżanki**
- **w szkole są pracownicy otwarci na innowacje**

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Zachęcam do korzystania z programu
Tutoring Koleżeński. Znajomy (na) start.

www.tutoringkolezenski.pl

anna.dros@maryimax.pl

Jak uruchomić **Tutoring Koleżeński** w szkole?

Wejdź na stronę:
www.tutoringkolezenski.pl

Zapoznaj się z programem
Wydrukuj materiały informacyjne
dla nauczycieli i dyrekcji.

Przedstaw pomysł w szkole
Zachęć do zapoznania się z programem
i skorzystania z bezpłatnego e-learningu.

Zachęć swoje dziecko do udziału
Udział w programie to dobra zabawa.
Twoje dziecko lepiej pozna szkołę
i innych uczniów.

**Pogratuluj dziecku odwagi
i otwartości na wyzwania!**

